શ્રીમદ્ દેવનન્દી અપરનામ પૂજ્યપાદસ્વામી વિરચિત

સમાધિતંત્ર પ્રવચન

(ભાગ-૨)

(અધ્યાત્મયુગપુરુષ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી કાનજીસ્વામીના
શ્રી સમાધિતંત્ર ઉપરના સળંગ પ્રવચનો)

માગશર સુદ ૧૨, ગુરુવાર તા. ૨૬-૧૨-૧૯૭૪
શ્લોક - ૭, ૮-૯ પ્રવચન - ૧૬

પાનું ૧૯ છે. ત્રિકાળીની વાત બાકી છે ને થોડી? અહીંયાં સમાધિતંત્ર છે આ અધિકાર. આત્માનો ધર્મ કેમ થાય અને સમાધિ એટલે શાંતિ કેમ મળે? તો કહે છે કે એ આત્મા પોતાની જાત છે. પરમાત્મસ્વરૂપે ચિદાનંદ આત્મા છે. એના સ્વરૂપ શુદ્ધ ચૈતન્યની સન્મુખ થઈને જે આત્માની શ્રદ્ધા-જ્ઞાન અને શાંતિ અંતર એકાગ્રતાથી પ્રગટે એને સમાધિ કહીએ, એને ધર્મ કહીએ, એને મોક્ષનો માર્ગ કહીએ. સમજાણું કાંઈ? લોગસ્સમાં નથી આવતું આપણે? 'સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ' સામાયિકના પાઠમાં આવે છે. વાંચ્યું છે? પંડિતજી!

મુમુક્ષુ :- દુક્ખખહો, કમ્મખહો.

ઉત્તર :- ઈ નહિ. 'સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ' સામાયિકમાં આવે છે. સામાયિક થતી હોયને ત્યાં? તમારે તો આવે છે પહેલેથી. ગડિયા હાંક્યા. આહાહા..! 'સમાહિરવરમુત્તમં દિંતુ'. હે પરમાત્મા! એ તો પોતે દેખે નહિ પણ આ તો પોતાની જે ભાવના છેને એટલે કહે છે, 'સમાહિ...' આત્માને પુણ્યના-પાપના જે ભાવ થાય છે એ દુઃખ હૈ, અશાંતિ હૈ.

અહીં કહે છે કે 'જીવ ત્રિકાલ જ્ઞાનસ્વરૂપ હૈ.' આત્મા તો પ્રજ્ઞાબ્રહ્મ ચિદાનંદ સ્વરૂપ ત્રિકાલી હૈ. ઉસકી અંતર દૃષ્ટિ કરકે આત્મામેં શાંતિકા અંશ પ્રગટ કરના ઉસકા નામ ધર્મ ઔર સમાધિ ઔર મોક્ષમાર્ગ હૈ. આહાહા..! કોઈ વ્રતકા વિકલ્પ, તપકા વિકલ્પ કરતા હૈ કિ મૈં ઐસે ઉપવાસ કરું. વહ સબ તો રાગ હૈ. વહ કોઈ ધાર્મિક ક્રિયા નહીં. વજુભાઈ! ત્રિકાલી જ્ઞાનસ્વરૂપ હૈ. આહાહા..! નિત્યાનંદ પ્રભુ ધ્રુવ સ્વરૂપ, ઉસકો પકડકરકે એકાગ્ર હોના,

એકાગ્ર હો ઉસકા નામ ધર્મ હૈ. આહાહા..! અજ્ઞાની અપની ચીજ કૈસી હૈ ઉસકો માનતે નહીં. થોડા હિન્દી આ ગયા.

ભગવાન આત્મા જ્ઞાનકા પિંડ પ્રભુ હૈ. જ્ઞાનસ્વરૂપ. જિસમેં શરીર નહીં, કર્મ નહીં, વાણી નહીં ઔર જિસમેં પુણ્ય ઔર પાપ, દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિકા વિકલ્પ ઉઠતા હૈ વહ રાગ હૈ, વહ ભી ઉસમેં નહીં હૈ. આહાહા..! ઐસી ચીજકો અંતરમેં પકડકર કે.. આહાહા..! વહ આત્મજ્ઞાન. અંતરમેં લીન હોના ઉસકા નામ ધર્મ હૈ, વહ મોક્ષકા માર્ગ હૈ. બાકી સબ ક્રિયાકાંડ કરો, લાખ ક્રોડ વ્રત, તપ, ભક્તિ, પૂજા, દાન ઔર દયા સબ રાગકી ક્રિયા હૈ. લક્ષ્મીચંદજી! આહાહા..! વહ તો સંસાર દે. રાગકી ક્રિયા સંસાર પરિભ્રમણકા કારણ હૈ. આહાહા..! સમજમેં આયા?

કહતે હૈં કિ '**જીવ, ત્રિકાલ જ્ઞાનસ્વરૂપ હૈ. ઉસકો બહિરાત્મા...**' અંતર સ્વરૂપ ઐસા હૈ જ્ઞાનાનંદ સ્વભાવ, ઉસ ઓરકી નજરકે અભાવમેં... વહ ચીજ આત્મા પરમાત્મસ્વરૂપ અંદર હૈ. આહાહા..! ઉસ તરફકી નજર, દૃષ્ટિ છોડકર બહિરાત્મા અજ્ઞાનવશ અપને સ્વરૂપ કો જાનતા નહીં. આહાહા..! દૂસરેકો જાનનેમેં પ્રવિણ. ઇન્દ્રિયોં દ્વારા દૂસરે પદાર્થોંકો જાનનેસે દૂસરે પદાર્થકા જ્ઞાન હોતા હૈ. વહ ભી અપની પર્યાયમેં અપને કારણસે હોતા હૈ. લેકિન ઉસમેં-પરમેં જ્ઞાનકો રોકને સે અપના આત્મજ્ઞાન સે વંચિત હોતા હૈ. અપના જ્ઞાન કરને મેં વહ પરાઙ્મુખ હો જાતા હૈ. આહાહા..! સમજ મેં આયા? કૈસે?

'**અજ્ઞાનવશ નહીં જાનતા...**' ક્યા? ભગવાન ત્રિકાલી ત્રિકાલ સ્વરૂપ જ્ઞાન, નિત્યાનંદ પ્રભુ, વહ બહિરાત્મા બાહ્યકો હી અપના માનનેવાલા અપનેમેં અજ્ઞાનવશ ઉસકો (અપનેકો) જાનતા નહીં. આહાહા..! '**ઔર બાહ્ય ઇન્દ્રિયગોચર પદાર્થ,...**' જો ઇન્દ્રિયગમ્ય બાહ્ય પદાર્થ હૈ. આહાહા..! '**જો માત્ર જ્ઞેયરૂપ હૈં...**' જ્ઞાનમેં જ્ઞેય હૈ. દૂસરી ચીજ હૈ. ચાહે તો સર્વજ્ઞ પરમાત્મા હો યા ચાહે તો દેવ-ગુરુ હો યા ચાહે તો શાસ્ત્ર હો, ચાહે તો મંદિર ઔર પ્રતિમા હો. સભી.. આહાહા..! બાહ્ય ઇન્દ્રિયગમ્ય પદાર્થ માત્ર જ્ઞેયરૂપ જાનને લાયક હૈ.

'**ઉનમેં ઇષ્ટ-અનિષ્ટકી કલ્પના કરકે...**' અનુકુલ પદાર્થ દેખકર.. દૂસરી ચીજ હૈ ઉસમેં કોઈ અનુકૂલતા-પ્રતિકૂલતા કી છાપ નહીં (હૈ), ટ્રેડમાર્ક નહીં હૈ કિ યહ અનુકૂલ હૈ ઔર યહ પ્રતિકૂલ હૈ. વહ તો જ્ઞેય નામ અપને જ્ઞાનમેં જાનને લાયક ચીજ હૈ. ઐસી ચીજમેં દો ભાગ પાડ દેતે હૈં અજ્ઞાની. હૈ? '**ઇષ્ટ-અનિષ્ટકી કલ્પના કરકે...**' શરીર સુંદર હો તો ઠીક, સ્ત્રી સુંદર-ગોરી મિલે તો ઠીક. ઐસા અજ્ઞાની મિથ્યાદૃષ્ટિ જાનને લાયક પરજ્ઞેય પદાર્થમેં દો ભાગ કર દેતા હૈ. આહાહા..! સમજ મેં આયા?

એક ઓર ભગવાન ત્રિકાલી જ્ઞાન લિયા ન? ત્રિકાલી જ્ઞાનસ્વરૂપ હી હૈ. ઔર પરવસ્તુ

અપને સિવાય શરીર, વાણી, મન, સ્ત્રી, કુટુંબ, પરિવાર, દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્ર.. આહાહા..! વે તો જ્ઞાનમેં જાનને લાયક જ્ઞેય પદાર્થ હૈં. જનાને લાયક વહ પદાર્થ હૈ. વહ પદાર્થ ઈષ્ટ-અનિષ્ટ હૈ નહીં. પોપટભાઈ! યે લડકે હુશિયાર હુએ તો બહુત અચ્છા હુઆ, કમાયે. કર્મી જાગે. ઐસા નહીં કહતે? હમારે બેટે કર્મી હૈં. કર્મી અર્થાત્ કર્મ કરનાર-પાપ.

મુમુક્ષુ :- ...

ઉત્તર :- ધૂલ મેં ભી પૈસા કમાતા નહીં. આહાહા..!

યહાં તો કહતે હૈં, ભગવાન આત્મા ચૈતન્ય પ્રજ્ઞાબ્રહ્મ સ્વરૂપ, આનંદસ્વરૂપ ઔર જ્ઞાનસ્વરૂપ હૈ. આહાહા..! ઉસકે સિવા... અરે..! અંદરમેં રાગ હો, પુણ્યકા ભાવ હો, દયાકા ભાવ હો યા પર ચીજ શરીર યા કુટુંબ આદિ હો યા દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્ર હો, મંદિર ઔર પ્રતિમા હો.. આહાહા..! વહ જ્ઞાનમેં જ્ઞેય જાનને લાયક હૈ. ઐસા ન માનકર અજ્ઞાની ઈષ્ટ-અનિષ્ટકી કલ્પના કરતે હૈં. યહ ઈષ્ટ હૈ. હમારે કરીબી લોગ હૈ. પોપટભાઈ! કરીબી લોગ હૈ. ખાનગી બાત કરની હો તો હમ ઉસકે સાથ કર સકતે હૈં. ... સમજ મેં આયા? વસ્તુ પર હૈ વહ અપને જ્ઞાનમેં જાનને લાયક હૈ. બસ! ઈસસે અતિરિક્ત વહ ઐસા માનતા હૈ કિ યહ ચીજ મુજે ઈષ્ટ લગતી હૈ, યહ ચીજ મુજે અનિષ્ટ લગતી હૈ. બસ! વહ મિથ્યાત્વભાવ હૈ. ભ્રમભાવ હૈ, જૂઠા ભાવ હૈ, પાપભાવ હૈ. ચોર્યાસી લાખકી યોનીમેં, ગંદગીમેં ઉત્પન્ન કરનેકા સ્થાન હૈ વહ. આહાહા..! સમજમેં આયા?

'**અનિષ્ટકી કલ્પના કરકે, અપનેકો સુખી-દુઃખી,...**' પૈસે પાંચ-પચાસ લાખ, કરોડ, દો કરોડ, પાંચ કરોડ, દસ કરોડ ઔર અરબ હમેં મિલે, હમ સુખી હૈં. મૂઢ માનતા હૈ. પાપી, આત્માકે સ્વભાવકો છોડકર પરમેં સુખ હૈ ઔર પરસે સુખ હૈ, ઐસી માન્યતામેં આત્માકી શાંતિકા હ્રાસ-નાશ હોતા હૈ. સમજમેં આયા? કહતે હૈં અપનેકો સુખી. હમ સુખી હૈં. બાલબચ્ચા ઔર લક્ષ્મી, વ્યાપાર-ધંધા ઔર હમારા મુનિમ ભી બડા કામકા મિલા હૈ કિ વહ હમારા કામ બડા અચ્છા કર લેતા હૈ. હમ સુખી હૈ. તો કહતે હૈં કિ મિથ્યાદૃષ્ટિ ઐસા માનતે હૈં. જૂઠી દૃષ્ટિ ઉસકી હૈ. સુખ તો અપને આત્મામેં હૈ. આનંદસ્વરૂપ હૈ, સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ હૈ. ઉસકે સુખકા તો અનાદર કરતે હૈં. ઔર પરમેં સુખ હૈ, પરસે (સુખ હૈ), વહી મિથ્યાત્વકી દશા આત્માકી શાંતિકી હિંસા કરનેવાલી હૈ.

ઔર અનિષ્ટ-દુઃખી. મૈં નિર્ધન હૂં, મૈં બાંજ હૂં, કુંવારા હૂં, કોઈ સાધન નહીં, રોટીકા સાધન નહીં, સ્થાનકા સાધન નહીં-રહનેકા (સાધન) નહીં, મૈં દુઃખી હૂં. વહ ભી મૂઢ જીવ હૈ. સમજ મેં આયા? સુખ તો આત્મા આનંદમૂર્તિ હૈ. પરમેં સુખ-દુઃખ માનતે હૈં ઐસી કલ્પના વહી દુઃખ હૈ. પરવસ્તુ દુઃખકા કારણ હૈ નહીં. આહાહા..! સમજ મેં આયા?

'**સુખી-દુઃખી, ધનવાન-નિર્ધન,...**' લો, યે ધનવાન આયા. મૈં ધનવાન હૂં, મૈં પૈસેવાલા હૂં, મૈં ગર્ભશ્રીમંત હૂં, મૈં તો માતાકે પેટમેં આયા તબસે શ્રીમંત હમારે પિતાજી થે. શ્રીમંતકે ઘર હમારા જન્મ હુઆ. હમ ધનવાન હૈં. મૂર્ખ હૈ, કહતે હૈં. સમજ મેં આયા? આહાહા..! ધન તો અપને અંદરમેં આનંદ ઔર જ્ઞાનલક્ષ્મી સે ભરા પડા આત્મા હૈ. ઉસકા અપના સ્વીકાર કરકે ધનવાન હોના વહ અપના ધન (હૈ). વહ ધનવાન છોડકર લક્ષ્મીમેં મૈં ધનવાન હૂં, મૈં નિર્ધન હૂં... આહાહા..! વહ અજ્ઞાનીકી કલ્પના મિથ્યાત્વભાવ હૈ. સમજમેં આયા?

મૈં બલવાન હૂં. મેરા શરીર બલવાન બડા હૈ. વહ નહીં થા? કૌન? ગામા. ગામાકા સુના થા, બહુત જોર (થા). એક મોટરકો ઐસે રખે, એક મોટરકો ઐસે રખે. દોનોં મોટરકો ખડી રખ દે. વહ મરતે વક્ત...ક્યા નામ બતાયા? ગામા? અખબારમેં આયા થા. પીછે ડોક્ટર પહચાનવાલા બૈઠા હૈ. મકખી આયી, મકખી. અખબારમેં આયા થા. કહાં ગયા તેરા બલ? સુન ન! બલ તો જડકી ચીજ હૈ. મૈં બલવાન હૂં કહાંસે આયા? સમજમેં આયા? વહ ભ્રમ હૈ. મૈં આત્મા જ્ઞાન હૂં, આનંદ હૂં ઐસા છોડકર મૈં શરીરસે બલવાન હૂં ઐસી માન્યતા ભ્રમ અસત્ય હૈ, જૂઠી શ્રદ્ધા હૈ ઔર જૂઠી શ્રદ્ધાકા ફલ સંસારમેં રૂલના, દુઃખ હૈ. આહાહા..! સમજમેં આયા?

ઔર મૈં '**નિર્બલ,...**' હૂં. નિર્બલ તૂ કહાં હૈ? વહ તો શરીર કમજોર હો જાય. શરીરમેં કમજોરી હો જાય વહ તો જડકી દશા હૈ. ભગવાન આત્મા નિર્બલ કહાં હૈ? આહાહા..! શરીરકી શક્તિ કમ હોનેસે મૈં નિર્બલ હૂં ઐસી માન્યતા જૂઠી, પાખંડ દૃષ્ટિવંતકી હૈ. આહાહા..! સમજમેં આયા? ઔર મૈં '**સુરૂપ-...**' હૂં. સુંદર... સુંદર.. સ્વરૂપ મેરા હૈ. યે તો મિટ્ટી-ધૂલ હૈ. ધૂલકા રૂપ હૈ વહ તો જડકા હૈ. તેરા હૈ? આહાહા..! ક્ષણમેં રૂપમેં.. યે ક્યા કહતે હૈં તુમ્હારે? હાર્ટ-હાર્ટ (એટેક). જાઓ! યે અભી ચલ બસે ન. શાંતિલાલ ખુશાલ, ગોવાવાલે. .. ઉસકે પાસ દો અબજ ચાલીસ કરોડ રૂપયે. દો અબજ ચાલીસ કરોડ. દશાશ્રીમાળી બનિયા થા. એય..! ઉસકે બહનકી લડકી યહાં હૈ ન, બાલબ્રહ્મચારી હૈ. દુઃખતા હૈ. રાતકો ડેઢ બજે ઉઠા. ઉસકી બહુકો કુછ હુઆ થા. ક્યા કહતે હૈં? હેમરેજ કહતે હૈં ન? અસાધ્ય હો ગઈ થી. તો મુંબઈ ઈલાજકે લિયે લાયે. ઉસમેં ખુદકો ... રાતકો ડેઢ બજે... બુલાઓ ડોક્ટરકો. વહ નહીં થે મુંબઈ, ભાઈ! મુંબઈ. ઉસકે સમધી હૈં. કાંતિલાલ? કાંતિભાઈ. કાંતિભાઈ હૈ ન? વહાં દેરાસરકે પાસ મકાન હૈ. ઉસને કહાં, મૈં ખડા થા. ઈતના બોલે, ડોક્ટરકો બુલાઓ. મૈં ડોક્ટરકો બુલાને જાતા હૂં, વાપસ આયા તો મર ગયે. દસ મિનિટ. ધૂલ ભી તેરી ચીજ નહીં હૈ. શરીર તેરા નહીં હૈ તો લક્ષ્મી કહાંસે આયી?

મૈં '**સુરૂપ-**' હૂં. યહ તો જડકી હોલી હૈ. જડકી દશા હૈ યહ તો મિટ્ટીકી. મૈં સુરૂપ

હૂં, મૈં 'કુરૂપ,...' હૂં. આહાહા..! ઐસી માન્યતા અજ્ઞાની, પરચીજ જાનને લાયક એક પ્રકારકી હૈ ઉસમેં દો ભાગ પાડ દેતે હૈં. સૂક્ષ્મ બાત હૈ, ભગવાન! યહ તો સૂક્ષ્મ બાત ધર્મકી-વીતરાગકી હૈ. સર્વજ્ઞ પરમેશ્વર ત્રિલોકનાથ તીર્થંકર દેવકા ફરમાન હૈ યહ. તો તુમ કૈસે ભૂલે? જો ચીજ તૂ જ્ઞાયક જાનનેવાલા હૈ, વહ ચીજ તો જાનને લાયક ઉતની ચીજ હૈ. ઉસકે અતિરિક્ત તુમ ઐસા માન લેતે હો કિ મૈં સુરૂપ હૂં. વહ તો જડ હૈ. વહ તો જ્ઞાનમેં જાનને લાયક ચીજ હૈ. ઐસા ન જાનકર, યહ સુરૂપ હી મૈં હૂં, કુરૂપ હી મૈં હૂં. આહાહા..! રાજા મૈં હૂં. બડા પાંચ-પચીસ કરોડકી કમાઈ હૈ મહિનેકી. રાજા હૂં બડા. હાથી ... ધૂલ મેં ભી નહીં હૈ રાજા. રાજા કહાંસે આયા? તુમ તો આત્મા હો. ઐસા છોડકર અપનેકો રાજા માનતા હૈ, વહ મૂઢ હૈ. મિથ્યા નામ જૂઠી-અસત્ય દૃષ્ટિ સેવનેવાલા હૈ. ઔર જૂઠકા સેવન કરનેકા ફલ જૂઠ હોતા હૈ.

'રંક,...' હૂં. મૈં તો ગરીબ હૂં, ભૈયા! ગરીબ તુમ કહાં હો? તેરા આત્મા તો ભિન્ન ચીજ હૈ. મૈં ગરીબ હૂં, મેરે ઘર કોઈ સ્ત્રી નહીં. હાથસે રોટી કરકે ખાતા હૂં. મૈં ગરીબ હૂં. વહ ઉસકી અસત્ય માન્યતા મૂઢકી હૈ. '**ઈત્યાદિ હોના માનતા હૈ.**'

'વિશેષ'

'**મિથ્યા અભિપ્રાયવશ અજ્ઞાની માનતા હૈ કિ,...**' જૂઠે અભિપ્રાય શ્રદ્ધાકે વશ ઐસા માનતે હૈં. સમજ મેં આયા? '**મિથ્યા અભિપ્રાયવશ...**' અભિપ્રાય નામ શ્રદ્ધા. '**અજ્ઞાની માનતા હૈ કિ, શરીર ઉત્પન્ન હોનેસે મેરા જન્મ હુઆ,...**' શરીર ઉત્પન્ન હુઆ તો (કહે), આજ મેરી જન્મજયંતિ હૈ. ૫૦ વર્ષ, ૬૦ વર્ષ પર કરતે હૈં ન? જન્મજયંતિ. આજ મેરી જન્મજયંતિ હૈ. તેરી જન્મજયંતિ હૈ? શરીર ઉત્પન્ન હુઆ ઉસમેં તૂ આયા? વહ તો શરીરકા જન્મ હૈ. સમજમેં આયા? આહાહા..!

'**શરીર ઉત્પન્ન હોનેસે મેરા જન્મ હુઆ; શરીરકા નાશ હોનેસે મૈં મર જાઉંગા;...**' મરે કૌન? ભગવાન તો ત્રિકાલ અવિનાશી આત્મા હૈ. ઉસકા જન્મ કહાં ઔર મરણ કહાં? સમજ મેં આયા? મૈં મર ગયા, મૈં મર જાતા હૂં, મૈં અબ ચલા જાતા હૂં, મર જાતા હૂં. આહાહા..! મૂઢ માનતે હૈં, કહતે હૈં. '**મૈં મર જાઉંગા,...**' દેખો! શરીરકા નાશ હોનેસે મૈં મર જાઉંગા. મૈં મર ગયા શરીરકા નાશ હોનેસે. કૌન મરે? બાપૂ! આહાહા..!

'**શરીરકી ઉષ્ણ અવસ્થા હોને પર, મુઝે બુખાર આયા,...**' બુખાર તો શરીરકો આતા હૈ. બુખાર ઉષ્ણ હોતા હૈ, આત્મા ઉષ્ણ હૈ? આહાહા..! પાંચ ડિગ્રી બુખાર આયા, મેરા દિમાગ ઘૂમ ગયા. એય..! ડોક્ટર કે લિયે ઈધરઉધર દૌડતા હૈ. ડોક્ટર-ડોક્ટર. પાંચ ડિગ્રી ચઢ ગયા, અભી છહ-સાત હો જાયેગા. જલ્દી કરો... જલ્દી કરો... દવા લાઓ.. દવા લાઓ.

.. શરીર તો જડ હૈ. ઉસકો બુખાર તો જડમેં આયા હૈ. તેરે અસ્તિત્વમેં હૈ? તેરે અસ્તિત્વમેં આયા હૈ? જડકે અસ્તિત્વમેં આયા હૈ. આહાહા..! ખબર નહીં, કુછ ખબર નહીં. અંધે અંધ ચલા. અંધા દિખાયે ઔર અંધા ચલે. આહાહા..! ધર્મકી તો ખબર નહીં લેકિન સત્ય ચીજ ક્યા હૈ ઔર કૈસે મૈં પરકો માનતા હૂં ઔર કૈસે મૈં અપનેકો નહીં માનતા હૂં. અપનેકો નહીં માનતા હૂં, માલૂમ નહીં કુછ. કહતે હૈં કિ, શરીરકી ઉષ્ણ અવસ્થા હુઈ, મુઝે બુખાર આયા.

'**શરીરકી ભૂખ,...**' મુઝે ભૂખ લગી હૈ. ભૂખ તો જડકી અવસ્થા હૈ. તુમ તો અરૂપી આત્મા ભિન્ન હો. સમજ મેં આયા? '**પ્યાસ,...**' મુઝે પ્યાસ લગી હૈ. આહાહા..! મેરા ગલા સૂખ રહા હૈ. મોસંબી લાઓ, આઈસ્ક્રીમ લાઓ, ફલાના લાઓ. આહાહા..! પ્રભુ! તૂ કૌન હૈ તુજે માલૂમ નહીં, ભાઈ! તુમ ચૈતન્યસ્વરૂપ હો, ચૈતન્ય ચમત્કાર હીરા હૈ. આહાહા..! અંદર તેરી ચીજ ચૈતન્ય ચમત્કારસે હીરા ભરા પડા હૈ. ઐસા તુમ અપનેકો માનતે નહીં ઔર યહાં ઐસા માનતા હૈ કિ મુઝે રોગ આ ગયા, મૈં દુઃખી હુઆ, પ્યાસ લગી. આહાહા..!

'**આદિરૂપ અવસ્થા હોને પર, મુઝે ભૂખ-પ્યાસ લગી; શરીરકે કટનેસે મૈં કટ ગયા,...**' રેલમેં કટ જાતા હૈ કિ નહીં? રેલમેં. વહાં મુંબઈમેં બહુત હોતા હૈ. મુંબઈમેં હરરોજ એક-દો-તીન-ચાર મરતે હૈં બસ મેં. હમ તો વહાંસે નીકલે તો દેખા, આદમી મર ગયા. પુલીસ ઈકટ્ઠી હુઈ. સુબહસે નિકલા હુઆ શામકો ઘર આયે તો ઠીક, વરના ખલાસ હો જાતા હૈ. મેરા શરીર કટ ગયા. મેરા નાક કટ ગયા, મેરા હાથ ટૂટ ગયા, મેરા .. તૂટ ગયા. વહ સબ જડકા હૈ. મિટ્ટી-ધૂલ હૈ. તો યહ અવયવ મેરા કટ ગયા ઔર મૈં કટ ગયા ઐસા માનના ઈત્યાદિ. '**ઈસ પ્રકાર વહ અજીવકી અવસ્થાકો,...**' વહ તો જડકી અવસ્થા હૈ. વહ '**અપની (આત્માકી) અવસ્થા માનતા હૈ.**' આહાહા..!

અબ યહ મોક્ષમાર્ગ કી બાત હૈ થોડી. મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશક હૈ ન? '**અપનેકો આપરૂપ જાનકર,...**' અપના આનંદસ્વરૂપ જ્ઞાન ઉસકો અપના સ્વરૂપ જાનકર '**પરકા અંશ ભી અપનેમેં નહીં મિલાના...**' રાગ, શરીરાદિકા અંશ ભી આત્મામેં મિલાન કરના નહીં. આહાહા..! '**ઔર અપના અંશ ભી પરમેં નહીં મિલાના...**' જ્ઞાનકી પર્યાય જડસે હુઈ હૈ ઐસે મિલાના નહીં. સમજ મેં આયા? '**ઐસા સચ્ચા શ્રદ્ધાન નહીં કરતા.**' સચ્ચી શ્રદ્ધા સત્યકા સત્યરૂપસે ઔર અસત્યકી અસત્યરૂપ શ્રદ્ધા કરતા નહીં ઔર ભ્રમસે અનાદિસે પરિભ્રમણ કરતા હૈ.

'**જૈસે, અન્ય મિથ્યાદષ્ટિ નિર્ધાર બિના...**' જૂઠી દષ્ટિવંત નિર્ણયકે બિના '**પર્યાયબુદ્ધિસે જાનપનેમેં...**' મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશક. જાનપનારૂપ હૈ ન ક્ષયોપશમ જ્ઞાનકી પર્યાય-વિકાસ. ઉસ જાનપનેમેં '**વ વર્ણાદિમેં...**' ઈસ શરીરકે વર્ણાદિમેં '**અહંબુદ્ધિ ધારણ કરતે હૈં,...**' જાનનેકી દશા આદિ મૈં ઔર શરીરકી રંગ, ગંધકી અવસ્થા ભી મૈં. ઐસે મૂઢ જીવ, ભ્રમણા કરનેવાલા

અજ્ઞાની ઐસા માનતે હૈં.

'**ઉસી પ્રકાર યહ ભી આત્માશ્રિત જ્ઞાનાદિમેં..**' જાનનેકી પર્યાય ઉસમેં ઔર '**ઔર શરીરાશ્રિત ઉપદેશ-ઉપવાસાદિ ક્રિયાઓંમેં...**' શરીરાશ્રિત યહ ઉપદેશ હોતા હૈ વહ તો ... જડકી હૈ. આહાહા..! ઔર ઉપવાસ. ઉપવાસ કરનેસે શરીર .. તો મેરા શરીર કમ હો ગયા. વહ સબ અવસ્થા તો જડકી હૈ. '**શરીરાશ્રિત ઉપદેશ-**' મૈં ઉપદેશ કરતા હૂઁ, ઉપદેશકી વાણી મેરી હૈ. આહાહા..! મૈં અચ્છા ભાષણ કર સકતા હૂં, મૈં જોરદાર ભાષણ કર સકતા હૂં. મૂઢ હૈ. યે જડ હૈ. યહ ભાષા નીકલતી હૈ વહ જડકી હૈ. આહાહા..!

'**શરીરાશ્રિત ઉપદેશ-ઉપવાસાદિ ક્રિયાઓંમેં અપનત્વ માનતા હૈ. ...તથા પર્યાયમેં જીવ-પુદ્‌ગલકે પરસ્પર નિમિત્તસે અનેક ક્રિયાએં હોતી હૈં,...**' ક્યા કહતે હૈં? બોલના, આદિ શરીરકી ક્રિયા જો હોતી હૈ વહ સ્વતંત્ર જડકી, ઉસમેં આત્માકા રાગકા નિમિત્ત ઐસા જાનકર નિમિત્ત માત્ર હૈ. તો ઐસા ન માનકર મૈં બોલતા હૂં, મૈં ચલતા હૂં, મૈં શરીરકા સબ ઉપયોગ કરતા હૂં, લક્ષ્મીકા સદ્‌ઉપયોગ કરતા નહીં? .. શરીરકા સદ્‌ઉપયોગ કિયા. ક્યા (કિયા)? વહ તો જડ હૈ. ઉસમેં ક્યા કર સકતે હૈં? લક્ષ્મીકા સદ્‌ઉપયોગ (કિયા). લક્ષ્મી તો જડ હૈ, અજીવ હૈ. ઉસકા સદ્‌ઉપયોગ કર સકતા હૈ આત્મા? દાન દેના વહ સદુપયોગ હૈ. ભોગમેં લેના વહ અસદ્‌ઉપયોગ હૈ. વહ બાત હી જૂઠી હૈ. આહાહા..! સમજ મેં આયા?

સર્વજ્ઞ વીતરાગ પરમેશ્વર ત્રિલોકનાથ તીર્થંકરદેવકા યહ આદેશ હૈ કિ તેરી તુજે ખબર નહીં હૈ, ભૈયા! આહાહા..! તું કહાં અપના માનતે હો ઔર અપના ક્યા હૈ (ઉસે) તુમ દૃષ્ટિમેં સે છોડ દેતા હૈ, તુજે માલૂમ નહીં. આહાહા..! '**ઉપવાસાદિ ક્રિયા...**' દેખો! ઉપવાસકી ક્રિયા, રસત્યાગકી ક્રિયા. રસ તો જડ હૈ. આનેવાલા નહીં થા તો મૈંને છોડ દિયા રસ ખાનેકા. વહ ભી જડકી ક્રિયાકા અભિમાન કિયા. આહાહા..! સમજ મેં આયા? સૂક્ષ્મ બાત હૈ, ભગવાન! ઉસે અનાદિકાલસે બડી ભૂલ હો ગયી હૈ. વહ ભૂલ નિકાલનેકી ઉસકો ખબર ભી નહીં હૈ ઔર ભૂલ નીકલે તો કૈસા હોતા હૈ ઉસકી ખબર નહીં. આહાહા..! ધર્મકી ક્રિયા કરે સુબહ સામાયિક કરે, પ્રૌષધ કરે, પડિકમણા કરે. વહ તો જડકી ક્રિયા હૈ, વહ કહાં આત્માકી હૈ? ઉસમેં રાગ મંદ હો તો વહ વિકારકી ક્રિયા હૈ. સમજ મેં આયા? વહ કોઈ આત્માકી ક્રિયા નહીં. આહાહા..!

'**ઉપાસાદિ ક્રિયાઓમેં અપનત્વ માનતા હૈ. પોતાપણું માને છે... તથા પર્યાયમેં જીવ-પુદ્‌ગલકે પરસ્પર નિમિત્તસે અનેક ક્રિયાએં હોતી હૈં, ઉન્હેં દોનોં દ્રવ્યોંકે મિલાપસે ઉત્પન્ન હુઈ માનતા હૈ;...**' મૈં આત્મા ઔર શરીરકી ક્રિયા દોનોં મિલકર હુઆ હૈ. શરીર ઐસે ચલતા હૈ ઔર મૈં આત્મા ઉસકા રાગ કરતા હૂં, તો દો મિલકર શરીરકી ક્રિયા હુઈ.

મૂઢ હૈ. શરીરકી ક્રિયામેં તેરા અધિકાર કહાં હૈ? સમજમેં આયા? ઔર તેરી જ્ઞાનકી ક્રિયામેં પરકા અધિકાર કહાં હૈ? જાનનેકી પર્યાયમેં શરીર થા, ઈન્દ્રિય હૈ તો મુજે જ્ઞાન હોતા હૈ. વહ મૂઢ હૈ. પરદ્રવ્યસે જ્ઞાન હોતા હૈ? જ્ઞાન તો અપની પર્યાય હૈ. સમજમેં આયા? નિમિત્તકો ઉડા દેતે હૈં યહાં. આયેગા.

'**પર્યાયમેં જીવ-પુદ્‌ગલકે પરસ્પર નિમિત્તસે અનેક ક્રિયાએઁ હોતી હૈં, ઉન્હેં દોનોં દ્રવ્યોંકે મિલાપસે ઉત્પન્ન હુઈ માનતા હૈ;...**' યહ જીવકી ક્રિયા હૈ. જાનના... જાનના.. જાનના... જાનના... જાનના.. વહ જીવકી ક્રિયા હૈ. ઉસમેં પુદ્‌ગલ નિમિત્ત હૈ. ફિર ભી વાણી આદિ પુદ્‌ગલકી જડકી ક્રિયા હૈ, ઉસમેં જીવ નિમિત્ત હૈ. '**ઐસા ભિન્ન ભિન્ન ભાવ ભાસિત નહીં હોતા...**' નિમિત્તકા અર્થ-હૈ, બસ ઈતના. લેકિન મેરેસે યહ હુઆ ઔર ઉસસે મેરેમેં હુઆ (વહ અજ્ઞાન હૈ). આહાહા..!

'**જિસકી મતિ અજ્ઞાનસે મોહિત હૈ...**' અપના શુદ્ધ ચૈતન્ય સ્વરૂપ આત્મજ્ઞાનકે ભાન બિના મતિ જીસકી મોહિત હૈ. '**ઔર જો મોહ, રાગ, દ્વેષ આદિ બહુત ભાવોંસે સહિત હૈ, વહ જીવ ઐસા કહતા હૈ (માનતા હૈ) કિ યે શરીરાદિ બદ્ધ...**' સમીપ હૈ ન શરીર, વાણી સમીપ હૈ. '**ઔર ધનાદિ અબદ્ધ...**' લક્ષ્મી, ધાન્ય સમીપ નહીં હૈ. ભિન્ન હૈ, દૂસરે હૈ. આહાહા..! '**પુદ્‌ગલદ્રવ્ય મેરે હૈં.**' ઐસા માનતા હૈ. યહ તો પુદ્‌ગલ મિટ્ટી હૈ, શરીર મિટ્ટી હૈ, વાણી મિટ્ટી હૈ, મન અંદર હૈ. આત્મા વિકાર કરતા હૈ તો જડ મન હૈ રજકણકા. ઉસસે મુજે જ્ઞાન હુઆ. ઐસે બદ્ધ ઔર અબદ્ધ મેરી ચીજ હૈ. લો, યહ ધન-ધાન્ય આદિ. આદિ શબ્દસે સ્ત્રી, કુટુંબ, પરિવાર, લડકા, લડકિયાં યે મેરે હૈં. ઓહોહો..! યે લડકા કુછ ઠીક હૈ ... .. મેરા નહીં હૈં. લેકિન અંદરમેં તો ગુદગુદી હોતી હૈ કિ યહ મેરા હૈ. સમજમેં આયા? આહાહા..!

બદ્ધ ઔર અબદ્ધ ચીજ ધાન્ય-અનાજ, શક્કર, ગુડ, પકવાન, કપડેં, ઝવાહરાત મેરી ચીજ હૈ. યહ કોટ કિસકા હૈ? મેરા હૈ. શ્રીમદ્‌કો ઐસા પૂછતે તબ ઐસા કહતે થે, યહ કપડા કિસકા? અમારા. અમારા અર્થાત્? અ-અર્થાત્ મેરા નહીં. સમજ મેં આયા? અ-મારા છે. અ-મારા ભાષા ઐસી હૈ કિ હમારા હૈ ઐસા માનતે હૈં. હમારા (અ-મારા) હૈ. યહ મેરા નહીં હૈ ઐસા ઉસકા અર્થ હૈ. આહાહા..! '**ધનાદિ અબદ્ધ પુદ્‌ગલદ્રવ્ય મેરે હૈં.**' ઐસા માનતે હૈં.

'**શરીરાદિ બાહ્ય પદાર્થોંમેં એકતાબુદ્ધિ કરનેસે...**' શરીર, વાણી, ધન, ધાન્ય, લક્ષ્મી, આબરૂ, કીર્તિ, ઉસમેં એકતાબુદ્ધિ કરનેસે '**અજ્ઞાનીકો ભ્રમ હોતા હૈ કિ...**' ક્યા? '**રસ, રૂપ, ગંધ, સ્પર્શ અને શબ્દકા જો જ્ઞાન હોતા હૈ, વહ ઈન્દ્રિયોંસે હોતા હૈ...**'

ખટ્ટા હૈ, ફીકા હૈ, મીઠા હૈ, તીખા હૈ, ઐસા જો જ્ઞાન હોતા હૈ ન, તો વહ ઐસા માનતા હૈ કિ યહ ઇન્દ્રિયોંસે જ્ઞાન હોતા હૈ. યે તો જડ ઇન્દ્રિય હૈ. વહ જ્ઞાન ઇન્દ્રિયસે હોતા હૈ? અપની પર્યાયમેં હોતા હૈ. આહાહા..! સૂક્ષ્મ બાત (હૈ). એક તત્ત્વમેં દૂસરે તત્ત્વકા મિલાપ કર દેતે હૈં. વહ મિથ્યાત્વભાવ, મિથ્યા દૃષ્ટિ, મિથ્યાદર્શનકો સેવનેવાલા હૈ. આહાહા..!

'**અજ્ઞાનીકો ભ્રમ હોતા હૈ કિ,...**' જીભમેં રસકા જ્ઞાન હોતા હૈ ન? ખટ્ટા હૈ, મીઠા હૈ. વહ જાનતા હૈ કિ ઇન્દ્રિય દ્વારા મુજે જ્ઞાન હુઆ. ઇન્દ્રિય તો જડ હૈ. જ્ઞાન હુઆ વહ તો તેરી પર્યાયમેં હુઆ હૈ. વહ રસસે જ્ઞાન હુઆ હૈ, ઇન્દ્રિયસે હુઆ હૈ ઐસા હૈ નહીં. આહાહા..! ભારી! ભ્રમણા ભારી, ભાઈ! સાધુ નામ ધરાવે, રસ ખાના છોડે તો ભી ઐસા માને કિ યહ રસ ખાતા હૂં તો રસસે જ્ઞાન મુજે હુઆ. મૂઢ હૈ. સાધુ નહીં, વહ તો મિથ્યાદૃષ્ટિ હૈ. આહાહા..! સ્વરૂપકે સાધનકી તો ઉસકો ખબર નહીં. મૈં આનંદકંદ સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ હૂં. મૈં પર ચીજકો પરરૂપસે જાનનેવાલા હૂં, અપનેકો અપનેરૂપ જાનનેવાલા હૂં, ઐસા છોડકર સાધુ નામ ધારણ કરકે ભી ઐસા માનતે હૈં કિ યે રસકા જ્ઞાન મુજે ઇન્દ્રિયસે હુઆ. રસકા જ્ઞાન મુજે ઇન્દ્રિયસે હુઆ, સ્પર્શકા જ્ઞાન મુજે ઇન્દ્રિયસે હુઆ, ગંધકા જ્ઞાન મુજે ઇન્દ્રિયસે હુઆ. મૂઢ હૈ. આહાહા..! મૂર્ખ હૈ. બહુત પરીક્ષા કરને જાયે તો મૂર્ખકા સમૂહ બહુ નીકલે.

યહાં તો બાત યહ હૈ, ભગવાન! સુન તો સહી. તુમ જ્ઞાનસ્વરૂપ હો, ચૈતન્ય સ્વભાવ હો. તો ચૈતન્ય સ્વભાવ મેં જો પરકા જ્ઞાન હોતા હૈ વહ અપનેસે હોતા હૈ. પરસે નહીં. સમજ મેં આયા? ઇન્દ્રિયસે વિષયભોગ કરતા હૈ તો સ્પર્શ જો હૈ, ઠંડા મુલાયમ, તો મુલાયમ કહતે હૈં ન? જ્ઞાન હોતા હૈ મુલાયમકા જ્ઞાન. ઐસા હુઆ તો, યે મુલાયમ હૈ તો ઉસસે મુઝે જ્ઞાન હુઆ. મુલાયમ તો જડ હૈ. અજીવસે જ્ઞાન હોતા હૈ આત્મામેં? કુછ માલૂમ નહીં. અનાદિસે ભ્રમ મેં પડા હૈ. આહાહા..! ધર્મકે નામ પર ભી મૈં પરકી દયા પાલ સકતા હૂં, પરકી હિંસા કર સકતા હૂં, વહ તો ભ્રમ હૈ. આહાહા..! પર તત્ત્વકી અવસ્થા મૈં કર સકતા હૂં, પરતત્ત્વ-પરકા જીવન રહા તો ઉસકો મૈંને જીવિત રખા, સમજ મેં આયા? ઔર મૈંને ઉસકો માર ડાલા. કિસકો મારે? ભાઈ! સુન તો સહી. ઉસકી અવસ્થા શરીરસે ભિન્ન હો વહ તો ઉસકે કારણસે હોતી હૈ? તેરે કારણસે હોતી હૈ? ભારી કામ, ભાઈ! કહો, સુજાનમલજી! આહાહા..!

મુમુક્ષુ :- યે માન્યતા કબ છૂટે?

ઉત્તર :- માના તો હૈ ઊલટા અનાદિસે. વહ માન્યતા છોડે તો છૂટે. અપને આપ છૂટે ઐસા નહીં. અપને ઉદાહરણ નહીં દેતે? વૃક્ષકો આલિંગન કરકે (માનતા હૈ કિ) મુજે વૃક્ષને આલિંગન કિયા હૈ. વૃક્ષને કિયા ? તુમ છોડ દો તો છૂટ જાયે. ઐસે પરવસ્તુકો અપની

માનતા હૈ તો પકડા ગયા હૈ. વહ અપને કારણસે પકડા ગયા હૈ. છોડ દે ઉસકો. મૈં તો આત્મા જ્ઞાનસ્વરૂપ આત્મા હૂં. મૈં પરકા કરનેવાલા નહીં, પરકા નાશ કરનેવાલા નહીં, પરકી રક્ષા કરનેવાલા નહીં, ઔર પરસે મેરેમેં જ્ઞાન હોતા હૈ વહ ભી મૈં નહીં. આહાહા..! સમજ મેં આયા?

'તથા ઘટ-પટાદિકા જો જ્ઞાન હોતા હૈ, વહ બાહ્ય પદાર્થોંસે હોતા હૈ,...' ઐસા માનતા હૈ. કપડા દેખતા હૈ ન કપડા? યહ રેશ્મી કપડા હૈ. તો વહ રેશ્મી કપડાસે રેશ્મી કપડાકા જ્ઞાન હુઆ. મૂઢ હૈ. વહ તો પર ચીજ હૈ. ઉસસે યહાં જ્ઞાન હોતા હૈ? જિસમેં જ્ઞાન હૈ ઉસમેં જ્ઞાન હોતા હૈ, ઉસકે કારણસે જ્ઞાન હોતા હૈ. કપડેમેં જ્ઞાન હૈ? **'ઘટ-પટાદિ...'** પટ અર્થાત્ વસ્ત્ર. ઘડેકા જ્ઞાન હોતા વહ બાહ્ય પદાર્થોંસે હોતા હૈ. ઉસ પદાર્થકી હયાતી હૈ તો મુજે ઉસ ઓરકા જ્ઞાન હુઆ. જૂઠ હૈ. જ્ઞાન તો અપની પર્યાય હૈ. અપનેમેં હોતા હૈ, અપને કારણસે હોતા હૈ. ઈન્દ્રિયસે હોતા હૈ ઐસા માનના મૂઢ હૈ. આહાહા..! આંખ ફૂટ જાય તો, ન દેખ સકે, લો. આંખ બરાબર હૈ તો જાન સકતા હૈ કિ નહીં? જાનનેકા અસ્તિત્વ તો તેરેમેં હૈ. ઉસકે અસ્તિત્વસે તેરી જાનનેકી પર્યાય હુઈ? યે નિમિત્તસે હુઈ માનનેવાલે ઐસે હૈં ઐસા કહતે હૈં. સમજ મેં આયા?

'કિન્તુ ઉસે જ્ઞાત નહીં હૈ કિ જીવકો જો જ્ઞાન હોતા હૈ, વહ અપની જ્ઞાનગુણરૂપ ઉપાદાનશક્તિસે હોતા હૈ. ઈન્દ્રિયાં ઔર ઘટ-પટાદિ પદાર્થ તો જડ હૈં, ઉનસે જ્ઞાન નહીં હોતા; જ્ઞાન હોનેમેં વે તો નિમિત્તમાત્ર હૈં.' ઉપસ્થિતિ હૈ. લેકિન ઉસસે જ્ઞાન હોતા નહીં. યે સમય-સમયકી ભૂલ કૈસે કર રહા હૈ, વહ બતાતે હૈં. અક્ષર પઢતે હૈં તો જ્ઞાન હોતા હૈ. અક્ષરસે હુઆ? અક્ષરમેં જ્ઞાન હૈ? વહ તો જડ હૈ. જિસમેં જ્ઞાન હૈ ઉસસે જ્ઞાનસે જ્ઞાન હોતા હૈ. પોપટભાઈ! બહુત સૂક્ષ્મ ઐસા. બહુત સૂક્ષ્મ કબ બૈઠે? નહીં બૈઠે તો રખડેગા ચોર્યાસીકે અવતારમેં. આહાહા..! **'ઈન્દ્રિયાં ઔર ઘટ-પટાદિ પદાર્થ તો જડ હૈં, ઉનસે જ્ઞાન નહીં હોતા; જ્ઞાન હોનેમેં વે તો નિમિત્તમાત્ર હૈં.'**

'ઈસ પ્રકાર બહિરાત્મા અપને જ્ઞાનાત્મકસ્વભાવકો ભૂલકર...' મૈં તો જ્ઞાતા-દૃષ્ટા ચૈતન્યમૂર્તિ ભગવાન આત્મા હૂં. આહાહા..! મૈં કિસીસે જાનનેવાલા નહીં, કિસીકો બતાનેવાલા નહીં. આહાહા..! મૈં ભાષા કરનેવાલા નહીં, મૈં શરીર રચાનેવાલા નહીં, ખાનેકી ક્રિયા મુજસે હોતી નહીં. આહાહા..! યે તો જડ હૈ. પીનેકી ક્રિયા મુજસે હોતી નહીં વહ તો જડકી ક્રિયા હૈ. આહાહા..! કહતે હૈં, અપના જ્ઞાનસ્વરૂપ મૈં તો ચિદ્દ્ઘન આત્મા, મૈં પ્રજ્ઞાબ્રહ્મ સ્વરૂપ હૂં. જ્ઞાનસ્વભાવ મેરા હૈ ઐસા ભૂલકર, ઉસકો છોડકર શરીરાદિમેં પરપદાર્થમેં અપના અસ્તિત્વ માનતે હૈં. અપના હોનાપના પર શરીરાદિમેં માનતે હૈં. ઈન્દ્રિયોંસે જ્ઞાન હુઆ તો .. ઈન્દ્રિય

મૈં હૂં. આહાહા..! ઉસસે જ્ઞાન હુઆ, શરીરસે હુઆ, અક્ષરોંસે હુઆ. તો ઉસકા અર્થ વહી ચીજ મૈં હૂં. ઐસી માન્યતા, ભ્રમ અનાદિસે સેવતે હૈં. ત્યાગી અનંત બાર હુઆ, સાધુ અનંત બાર હુઆ લાખો સ્રિયાં છોડકર, લેકિન યહ ચીજ ઉસકો સમજમેં નહીં આયી. સમજ મેં આયા?

'મુનિવ્રત ધાર અનંત બૈર ગ્રૈવેયક ઉપજાયો, મુનિવ્રત ધાર અનંત બૈર...' મુનિપના હુઆ, નગ્ન દિગંબર હુઆ અનંત બાર. 'મુનિવ્રત ધાર અનંત બૈર ગ્રૈવેયક...' સ્વર્ગમેં ગયા. યે ગ્રીવા હૈ ન, ગ્રીવા? ઉસકે સ્થાનમેં ગ્રૈવેયક હૈ વહાં. લોક હૈ વહ પુરુષકે આકારસે હૈ. યે ચૌદહ બ્રહ્માંડ પુરુષાકાર હૈ. ગ્રીવાકે સ્થાનમેં વૈમાનિક દેવ હૈ. ઉસમેં મુનિવ્રત લિયા, હજારો રાની રાજપાટ છોડકર બ્રહ્મચર્ય શરીરકા પાલા. વહ ક્રિયા પરકી હૈ. 'પૈ નિજ આતમ જ્ઞાન વિના સુખ લેશ ન પાયૌ' આત્માકા જ્ઞાન બિના આનંદ ન આયા ઉસકો. વહ પંચ મહાવ્રતકી ક્રિયા ભી દુઃખરૂપ હૈ. બરાબર હૈ? લક્ષ્મીચંદજી! પંચ મહાવ્રત દુઃખરૂપ! આસ્રવ હૈ, દુઃખ હૈ. આહાહા..! પરકી દયા પાલનેકા રાગ દુઃખ હૈ. આહાહા..! ઐસી બાત હૈ. એને સમજે નહિ, કઠિન પડે. લેકિન ક્યા કરેં? માર્ગ તો ઐસા હૈ, ભાઈ! તુજે સત્ય ઔર અસત્યકી વિવેકતા, ભિન્નતા ભાસિત નહીં હુઈ. આહાહા..! ક્રિયા આદિ કી, મહિને-મહિને કે ઉપવાસ અનંત બાર કિયા. છ-છ મહિનેકા ઉપવાસ અનંત બાર કિયા. ઉસમેં ક્યા આયા? વહ તો રાગકી મંદતા હૈ. રાગકી મંદતા તો પુણ્યબંધકા કારણ હૈ. વહ કોઈ અબંધસ્વરૂપ ભગવાન મોક્ષકા માર્ગ નહીં હૈ. આહાહા..! બડી કઠિન બાત આયી.

तच्च प्रतिपद्यमानो मनुष्यादिचतुर्गतिसम्बन्धिशरीराभेदेन प्रतिपद्यते तत्र-

*नरदेहस्थमात्मानमविद्वान् मन्यते नरम्।
तिर्यंचं तिर्यगङ्गस्थं सुराङ्गस्थं सुरं तथा।।८।।
नारकं नारकाङ्गस्थं न स्वयं तत्त्वतस्तथा।
अनंतानंतधीशक्तिः स्वयंवेद्योऽचलस्थितः।।९।।

---

* सुरं त्रिदशपर्यायैस्तथानरम्।
तिर्यञ्चं च तदङ्गे स्वं नारकाङ्गे च नारकम्।।३२-१३।।
वेत्त्यविद्यापरिश्रान्तो मूढस्तन्न पुनस्तथा।
किन्त्वमूर्तं स्वसंवेद्य तद्रूपं परिकीर्तितम्।।-१४।।
– ज्ञानार्णवे-शुभचन्द्राचार्यः

'**શરીરાદિ પર પદાર્થોંસે અપના અસ્તિત્વ માનતા હૈ,...**' અપના સ્વભાવ ભૂલકર શરીરાદિ પર પદાર્થોસે અપના અસ્તિત્વ માનતા હૈ. '**અર્થાત્ વહ શરીરાદિ પદાર્થોંમેં હી આત્મબુદ્ધિ કરતા હૈ.**' આત્મબુદ્ધિ (અર્થાત્) મૈં હૂં.. મૈં હૂં. ઉસસે મુજે જ્ઞાન હોતા હૈ, ઉસસે મુજે શાંતિ હોતી હૈ, ઉસસે મુજે સુખ હોતા હૈ. આહાહા..! ઐસા અજ્ઞાની પર પદાર્થમેં આત્મબુદ્ધિ માનકર અપના સ્વભાવકો ખો બૈઠતા હૈ. બડી કઠિન બાતેં.

टीका :- नरस्य देहो नरदेहः तत्र तिष्ठतीति नरदेहस्थस्तमात्मानं नरं मन्यते। कोऽसौ? अविद्वान् बहिरात्मा। तिर्यंचमात्मानं मन्यते। कथंभूतं? तिर्यगङ्गस्थं तिरश्चामङ्गं तिर्यगङ्गं तत्र तिष्ठतीति तियग्ङस्थस्तं। सुराङ्गस्थं आत्मानंत सुरं तथा मन्यते।।८।। नारकमात्मानं मन्यते। किं विशिष्टं? नारकाङ्गस्थं। न स्वयं तथा नरादिरूप आत्मा स्वयं कर्मोपाधिमंतरेण न भवति। कथं? तत्त्वतः परमार्थतो न भवति। व्यवहारेण तु यदा भवति तदा भवतु। कर्मोपाधिकृता हि जीवस्य मनुष्यादिपर्यायास्तन्निवृतौ निवर्तमानत्वात् न पुनः वास्तवा इत्यर्थः। परमार्थतस्तर्हिंकीद्दशोऽसावित्याहअनंतानन्तधीशक्तिः धीश्च शक्तिश्च धीशक्ति अनंतानन्ते धीशक्ति यस्य। तथाभूतोऽभिधीयते। कर्माद्यपाये चानन्तानन्तधीशक्तिपरिणत आत्मा स्वसंवेदनेनैव वेद्यः। तद्विपरीतपरिणत्यनुभवस्य संसारावस्थायां कर्मोपाधिनिर्मित-त्त्वात्। अस्तु नाम तथा स्वसंवेद्यः कियत्कालमसौ न तु सर्वदा। पश्चात् तद्रूपविनाशादित्याह-अचलस्थितिः अनंतानंतधीशक्तिस्वभावेनाचलास्थितिर्यस्य सः। यैः पुनर्योगसांख्येर्मुक्तौ तत्प्रच्युतिरात्मनोऽभ्युपगता ते प्रमेयकमलमार्तण्डे न्यायकुमुदचन्द्रे च मोक्षविचारे विस्तरतः प्रत्याख्याताः।।९।।

અને તેનું પ્રતિપાદન કરી મનુષ્યાદિ ચતુર્ગતિ સંબંધી શરીરભેદથી જીવભેદનું તેમાં પ્રતિપાદન કરે છે.

શ્લોક - ૮-૯

અન્વયાર્થ :- (अविद्वान) મૂઢ બહિરાત્મા (नरदेहस्थं) મનુષ્યદેહમાં રહેલા (आत्मानं) આત્માને (नरम्) મનુષ્ય, (तिर्यङ्गस्थं) તિર્યંચના શરીરમાં રહેલા આત્માને (तिर्यंचम्) તિર્યંચ, (सुरांङ्गस्थं) દેવના શરીરમાંર હેલા આત્માને (सुरं) દેવ (तथा) અને...

અન્વયાર્થ :- (नारकांङ्गस्थं) નારકીના શરીરમાં રહેલા આત્માને (नारकं) નારકી (मन्यते) માને છે. (तत्त्वतः) વાસ્તવિક રીતે (स्वयं) સ્વયં આત્મા (तथा न) તેવો

નથી-અર્થાત્ તે મનુષ્ય, તિર્યંચ, દેવ અને નારકીરૂપ નથી; પરંતુ વાસ્તવિક રીતે આ આત્મા (अनंतानंतधीशक्ति) અનંતાનંત જ્ઞાન અને અનંતાનંત શક્તિ (વીર્ય) રૂપ છે, (स्वसंवेद्यः) સ્વાનુભવગમ્ય છે-પોતાના અનુભવગોચર છે અને (अचलस्थितिः) પોતાના સ્વરૂપમાં સદા નિશ્ચલ-સ્થિર રહેવાવાળો છે...

ટીકા :- નરનો દેહ તે નરદેહ. તેમાં રહે છે તેથી નરદેહસ્થ. તે (નરના દેહમાં રહેનાર) આત્માને નર માને છે. કોણ તે (આવું માને છે)? અવિદ્વાન-બહિરાત (એવું માને છે); તિર્યંચને આત્મા માને છે, કેવા (તિર્યંચ)ને? તિર્યંચોના શરીરમાં રહેનારને-તિર્યંચોનું શરીર તે તિર્યંચશરીર-તેમાં રહે છે તેથી તિર્યંગસ્થ-તેને (આત્મા માને છે). તેવી રીતે દેવોના શરીરમાં રહેનાર (આત્મા) ને દેવ માને છે.

નારકને આત્મા માને છે. કેવા (નારકને)? નારકીના શરીરમાં રહેનારને. આત્મા સ્વયં નરાદિરૂપ નથી; કર્મોપાધિ વિના તે સ્વયં થતો નથી. કેવી રીતે? તત્ત્વતઃ એટલે પરમાર્થે તે (તેવો) નથી, પણ વ્યવહારે તે હોય તો ભલે હોય. જીવની મનુષ્યાદિ પર્યાયો કર્મોપાધિથી થયેલી છે. તે (કર્મોપાધિ) નિવૃત્ત થતાં (મટતાં) તે (પર્યાય) નિવૃત્ત થતી હોવાથી વાસ્તવમાં (તે પર્યાયો જીવની) નથી-એમ અર્થ છે.

ત્યારે પરમાર્થે તે (આત્મા) કેવો છે? તે કહે છે. તે અનંતાનંત ધીશક્તિ-અર્થાત્ અનંતાનંત જ્ઞાન અને શક્તિ-વાળો છે. તેવો તે કેવી રીતે જાણી શકાય (અનુભવી શકાય)? તે કહે છે. તે સ્વસંવેદ્ય છે. નિરુપાધિક રૂપ જ વસ્તુનો સ્વભાવ કહેવાય છે. કર્માદિનો વિનાશ થતાં, અનંતાનંત જ્ઞાન-શક્તિરૂપે પરિણત આત્મા સ્વસંવેદનથી જ વેદી શકાય છે. સંસાર-અવસ્થામાં તે કર્મોપાધિથી નિર્મિત (નિર્માયેલો) હોવાથી તેનાથી વિપરીત પરિણથિનો અનુભવ થાય છે.

તેવો સ્વસંવેદ્ય (આત્મા) ભલે હો, પણ તે કેટલો કાલ? સર્વદા તો નહિ હોય, કારણ કે પાછળથી તેના રૂપનો નાશ થાય છે. (આવી શંકાનો પરિહાર કરતાં) કહે છે કે-તેની (આત્માની) અચળ સ્થિતિ છે, કારણ કે અનંતાનંત ધીશક્તિના સ્વભાવના કારણે તે અચલ સ્થિતિવાળો છે. જે યોગ અને સાંખ્યમતવાળાઓએ, મુક્તિના વિષયમાં આત્માની તેનાથી (મુક્તિથી) પ્રચ્યુતિનો (પતનનો) સંભવ માન્યો છે, તેમના સંબંધી (ખંડનરૂપે) પ્રમેયકમલમાર્તણ્ડ અને ન્યાયકુમુદચન્દ્રમાં મોક્ષવિચાર-પ્રસંગે વિસ્તારથી કહેવામાં આવ્યું છે.

ભાવાર્થ :- નરનારકાદિ જે પર્યાયોને જીવ ધારણ કરે છે તે પર્યાયોરૂપ અજ્ઞાની પોતાને માને છે. વાસ્તવમાં જીવ તે પર્યાયોરૂપ નથી, પણ તે સ્વાનુભવગમ્ય, શાશ્વત અને અનંતાનંત-જ્ઞાન-વીર્યમય છે. મુક્ત-અવસ્થામાં (મોક્ષમાં) તેની સ્થિતિ અચલ છે;

ત્યાંથી (મુક્તિથી) તેનું કદી પણ પતન થતું નથી-અર્થાત્ જીવ મુક્ત થયા પછી કદી ફરીથી સંસારમાં આવતો નથી. યોગ અને સાંખ્યમતવાળાની માન્યતા તેનાથી વિપરીત છે.

વિશેષ

બહિરાત્મા નરનારકાદિ પર્યાયોને જ પોતાની સાચી અવસ્થા માને છે. આત્માનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ તેનાથી ભિન્ન કર્મોપાધિરહિત, શુદ્ધ, ચૈતન્યમય, ટંકોત્કીર્ણ એક જ્ઞાતા-દૃષ્ટા છે, અભેદ્ય છે, અનંતજ્ઞાન તથા અનંતવીર્યથી યુક્ત છે અને અચલ સ્થિતિરૂપ છે-આવું ભેદજ્ઞાન (વિવેકજ્ઞાન) તેને હોતું નથી, તેથી તે સંસારના પર પદાર્થોમાં તથા મનુષ્યાદિ પર્યાયોમાં આત્મબુદ્ધિ કરે છે-તેને આત્મા માને છે.

જીવ જે જે ગતિમાં જાય છે તે તે ગતિને અનુરૂપ જુદો જુદો સ્વાંગ (વેષ) ધારણ કરે છે. આ સ્વાંગ અચેતન છે, જડ છે અને ક્ષણિક છે. તે વેષને ધારણ કરનાર જીવ, તેનાથી ભિન્ન, શાશ્વત, જ્ઞાનસ્વરૂપ ચેતન દ્રવ્ય છે. અજ્ઞાનીને પોતાના વાસ્તવિક સ્વરૂપનું ભાન નથી, તેથી તે બાહ્ય વેષને જ જીવ માની તે પ્રમાણે વર્તાવ કરે છે.

‘‘...અમૂર્તિક પ્રદેશોનો પુંજ પ્રસિદ્ધ જ્ઞાનાદિ ગુણોનો ધારક અનાદિનિધન વસ્તુ પોતે (આત્મા) છે, તથા મૂર્તિક પુદ્‌ગલ દ્રવ્યોનો પિંડ પ્રસિદ્ધ જ્ઞાનાદિરહિત નવીન જ જેનો સંયોગ થયો છે એવાં શરીરાદિ પુદ્‌ગલ કે જે પોતાનાથી પર છે-એ બન્નેના સંયોગરૂપ નાના પ્રકારના મનુષ્ય-તિર્યંચાદિ પર્યાયો હોય છે તે પર્યાયોમાં આ મૂઢ જીવ અહંબુદ્ધિ ધારી રહ્યો છે, સ્વ-પરનો ભેદ કરી શકતો નથી. જે પર્યાય પામ્યો હોય તેને જ પોતાપણે માને છે; તથા એ પર્યાયમાં પણ જે જ્ઞાનાદિ ગુણો છે તે તો પોતાના ગુણ છે અને રાગાદિક છે તે પોતાને કર્મનિમિત્તથી ઔપાધિક ભાવ છે; વળી વર્ણાદિક છે તે પોતાના ગુણો નથી પણ શરીરાદિ પુદ્‌ગલના ગુણો છે; શરીરાદિમાં પણ વર્ણાદિનું વા પરમાણુઓનું પલટાવું નાના પ્રકારરૂપ થયા કરે છે. એ સર્વ પુદ્‌ગલની અવસ્થાઓ છે, પરંતુ તે સર્વને આ જીવ પોતાનું સ્વરૂપ જાણે છે. તેને સ્વભાવ-પરભાવનો વિવેક થઈ શકતો નથી.’’[૧] ૮-૯.

શ્લોક-૮-૯ ઉપર પ્રવચન

‘ઔર ઉસકા પ્રતિપાદન કરકે મનુષ્યાદિ ચતુર્ગતિ સંબંધી ચાર ભેદસે જીવભેદકા ઉસમેં પ્રતિપાદન કરતે હૈં.’ ૮-૯.

*नरदेहस्थमात्मानमविद्वान् मन्यते नरम्।
तिर्यंचं तिर्यगङ्गस्थं सुराङ्गस्थं सुरं तथा।।८।।
नारकं नारकाङ्गस्थं न स्वयं तत्त्वतस्तथा।
अनंतानंतधीशक्तिः स्वयंवेद्योऽचलस्थित्तिः।।९।।

'ટીકા :-' ટીકા હૈ ન ઈસ તરફ? '**નરકા દેહ, વહ નરદેહ.**' યહ દેહ જડ-મિટ્ટી. મનુષ્યકા દેહ-યે જડ. '**ઉસમેં રહતા હૈ, ઈસ કારણ નરદેહસ્થ.**' દેહમેં રહને સે નરદેહસ્થ કહનેમેં આતા હૈ. નરદેહસ્થ-નરકે દેહમેં રહનેવાલા. '**વહ (નર કે દેહ મેં રહનેવાલા) આત્માકો, નર માનતા હૈ.**' મૈં મનુષ્ય હૂં. આહાહા..! યે મનુષ્ય (દેહ) જડ મિટ્ટી હૈ. આત્મા તો અરૂપી ભિન્ન હૈ ઉસસે. જિસમેં રહતા હૈ વહ મૈં હૂં. કિસ ગાંવકા હૈ તૂ? રાજકોટકા. કૌન-સા ગાંવ હૈ તુમ્હારા? રાજકોટ. તેરા ગાંવ હોગા? આહાહા..! મૈં મેરેમેં હૂં, ઐસી ખબર નહીં, ઈસલિયે નરદેહમેં રહને સે મૈં નરદેહ હૂં. આહાહા..! ઐસે અજ્ઞાની મિથ્યાદૃષ્ટિ ધર્મ કે નામ પર ભી મૈં નરદેહસ્થ-નરદેહસે .. ક્રિયા કરતા હૂં. મૈં શરીરકા સદુપયોગ કરતા હૂં. મૈં નર હૂં, ઐસા માનનેવાલા મૂઢ જીવ હૈ. સમજમેં આયા? આહાહા..!

'**વહ કૌન (ઐસા માનતા હૈ?) અવિદ્વાન-**' પાઠ ઐસા હૈ ન શબ્દમેં? અવિદ્વાન. વહ મૂર્ખ હૈ ઐસા કહતે હૈં. ચાહે તો ગ્યારહ અંગ પઢા હો, નવ પૂર્વકી લબ્ધિ હો, પરંતુ નરદેહસ્થ-મૈં નર હૂં, મૈં દેહ હૂં ઔર દેહકી ક્રિયા મૈં કરતા હૂં, (વહ) અવિદ્વાન હૈ. અવિદ્વાન હૈ. આહાહા..! ભાષા વહ હૈ. '**नरदेहस्थमात्मानमविद्वान् मन्यते नरम्।**' આહાહા..! '**વહ કૌન (ઐસા માનતા હૈ?) અવિદ્વાન-**બહિરાત્મા...' જો દેહમેં રહનેકી ચીજ હૈ તો મૈં ભિન્ન હૂં. મૈં દેહમેં રહા હૂં ઐસા ભી નહીં. મૈં તો મેરેમેં હૂં (ઐસા માનતા હૈ). ઐસા ન માનકર, નરદેહમેં મૈં રહા હૂં શરીર મેં (ઐસા માનતા હૈ). આહાહા..!

કલશ હોતા હૈ ન? કાશીઘાટકા કલશ. લોટા. ઉસમેં પાની હૈ ન? ઐસે આકારસે પાની રહતા હૈ ન? નીચેસે થોડા છોટા આકાર હોતા હૈ. પાનીકા આકાર ભી ઐસા હોતા હૈ અંદર મેં. પાનીકા આકાર કલશકે કારણ નહીં. કલશકા આકાર કલશમેં ઔર પાનીકા આકાર પાનીમેં હૈ. ઈસ પ્રકાર યે કાશીઘાટકા કલશ-લોટા. લોટા-લોટા નહીં સમજતે? લોટા કહતે હૈં ન? વૈસે યે લોટા હૈ ન. યે કાશીઘાટકા લોટા હૈ. .. ઐસા હોતા હૈ ન? યહ ભી ઐસા હોતા હૈ. કાશીઘાટકા લોટા ઐસા કહતે હૈં હમારે યહાં ગુજરાતીમેં. જૈસે ઉસમેં પાની હોતા હૈ જલ-જલ. તો જલકા આકાર જલમેં હૈ. લોટેમેં નહીં. ઔર લોટેકા આકાર લોટેમેં હૈ, જલમેં

૧. મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશક ગુ. આવૃત્તિ-પૃ.૪૨.

નહીં. ઐસે યહ શરીરકા આકાર હૈ વહ શરીરમેં-જડ મેં હૈ. આત્મા અંદર જો હૈ વહ અપના આકાર ભિન્ન રખતા હૈ. આહાહા..! પાની પાનીમેં હૈ. પાની લોટેમેં નહીં. આહાહા..! સમજમેં આયા? સૂક્ષ્મ બાત હૈ, ભગવાન! જલમેં જલ હૈ. જલ લોટે મેં નહીં. લોટા તો જડ હૈ, દૂસરી ચીજ હૈ. ઐસે આત્મા આત્મામેં હૈ, શરીરમેં નહીં. શરીર તો જડ મિટ્ટી હૈ. લેકિન ઐસા વિચાર કરનેકા કહાં સમય હૈ? કમાના, ખાના, ભોગના મરકર ફિર જાના ચૌરાસીમેં ભટકને. ઐસા વિચાર કરનેકે લિયે સમય કહાં હૈ? આહાહા..! હિંમતભાઈ! ઐસા કહતે હૈં. નહીં?

'**બહિરાત્મા (ઐસા માનતા હૈ); તિર્યંચકો આત્મા માનતા હૈ,...**' તિર્યંચકા શરીર હૈ ન? હાથી-ઘોડા. ઉસમેં આત્મા હૈ તો મૈં ઉસમેં રહતા હૂં તો મૈં હાથી હી હૂં, મૈં ઘોડા હી હૂં. આહાહા..! લટ, ચિંટી, કૌએમેં ઉત્પન્ન હોતા હૈ ન? અપની ચીજ ભિન્ન હૈ ઐસી ખબર નહીં. તિર્યંચકે શરીરમેં રહનેવાલા હૂં તો વહી મૈં હૂં. શરીર હી મૈં હૂં. આહાહા..! કીડા, કૌઆ, કૂત્તા ઐસે ભવ અનંત કિયે, અનંત કિયે. આહાહા..! ભૂલ ગયા. અનંત ભવ. અનાદિ કાલકા આત્મા તો હૈ. કોઈ નયા હુઆ હૈ? તો રહા કહાં? અનંત ભવ (કિયે). સમજમેં આયા? અનેક કમરે મેં જૈસે એક જલતા દિયા લે જાયે, અનેક કમરે મેં દીપક તો દીપકમેં હૈ. કમરેમેં નહીં. વહ દીપક તો ઐસે ચલતા હૈ. સમજમેં આયા? દીપક જડ હૈ તો ક્યા માને? યે તો ચૈતન્ય હૈ ન. ઐસે શરીરકે કમરે અનંત કિયે. ઉસમેં સે એક દેહ મેં સે દૂસરે દેહ મેં. જહાં-જહાં રહા વહાં વહ મૈં હૂં ઐસા માના. મૈં ચૈતન્ય દીપક તો અંદરમેં પરકો સ્પર્શ કિયે બિના ઔર પરમેં રહે બિના મૈં તો એક ભવસે દૂસરે ભવમેં ગતિ કરનેવાલા ચૈતન્ય હૂં. સમજ મેં આયા? ઐસા ન માનકર... આહાહા..! તિર્યંચકે શરીર મેં આત્મા (ગયા તો) મૈં તિર્યંચ હૂં.

એક રાજાકી બાત આતી હૈ. રાજા કો કહા કિસી ઋષીમુનિને, તુમ્હારી સાત દિનમેં મૃત્યુ હૈ. હેં! કહાં ઉપજૂંગા? તેરી કૂતિયા હૈ ઉસમેં તૂ જન્મ લેગા. ગલુડિયાકો ક્યા કહતે હૈં તુમ્હારેમેં? પિલ્લા. આહાહા..! દેહકી સ્થિતિ પૂરી હોનેકા (સમય) આ ગયા હૈ. અભી તો તુ નિરોગ હો. કુછ સમયમેં દેહ છૂટ જાયગા. કહાં જાઉંગા? કુત્તા. કૈસા? કપાલમેં સફેદ ... હોતા હૈ ન? ઐસા હોગા. નૌકરકો હુકમ કિયા કિ, મૈં જબ જન્મ લૂં તો મુજે માર ડાલના. મૈં ઉસમેં નહીં રહ સકૂંગા. વહાં જન્મ લિયા. મારને જાયે તો ભાગે. નહીં. આપને કહા થા. લેકિન ઉસકો કહાં ભાન હૈ. અભી તો કુછ ભાન હૈ નહીં. ઈસ પ્રકાર જહાં-જહાં દેહમેં ગયા, વહાં-વહાં અપનેકો માનકર વહાંસે છૂટનેકી ભાવના કી નહીં. ઓહોહો..!

અનંત કાળથી આથડ્યો વિના ભાન ભગવાન.
સેવ્યા નહિ ગુરુ સંતને મૂક્યા નહીં અભિમાન.

આત્મસિદ્ધિમેં આતા હૈ. શ્રીમદ્.

અનંત કાળથી આથડ્યો વિના ભાન ભગવાન,
સેવ્યા નહિ ગુરુ સંતને મૂક્યા નહીં અભિમાન.

હમ જાનતે હૈં, હમકો માલૂમ હૈ. ઐસા-ઐસા અભિમાન કરકે ચૌરાસીકે અવતારમેં ચલા ગયા.

યહાં કહતે હૈં કિ ભગવાન! તુમ તિર્યંચમેં ગયે તો તિર્યંચપના માના. '**તિર્યંચોંકે શરીરમેં રહનેવાલે—તિર્યંચકા શરીર, વહ તિર્યંચશરીર-ઉસમેં રહતા હૈ. ઈસ કારણ તિર્યંચસ્થ-ઉસે (આત્મા માનતા હૈ). ઈસી પ્રકાર દેવોંકે શરીરમેં રહનેવાલે (આત્માકો) દેવ માનતા હૈ.**' બહુત પુણ્યાદિકી ક્રિયા કી હો તો દેવમેં જાતા હૈ. લેકિન વહ ગતિ હૈ રખડનેકી. દેવ ભી દુઃખી હૈ. આહાહા..! યહાં પાંચ-પાંચ કરોડ, પચ્ચીસ કરોડ, દો અબજવાલે યા જ્યાદા લક્ષ્મીવાલે હૈ, વહાં બડા બંગલા ક્યા કહતે હૈ? ભવન હૈ. લેકિન હૈ દુઃખી બેચારે દેવ. સમજમેં આયા? આહાહા..! '**દેવ માનતા હૈ.**' દેવકે શરીરમેં જાય તો દેવ માને. દેવ હૂં, સુંદર હૂં, વૈક્રિયક શરીર કરનેવાલા હૂં. આહાહા..! મૈં આત્મા જ્ઞાનસ્વરૂપ હૂં. વહ દેહ નહીં. દેવ મૈં નહીં, મૈં મનુષ્ય ભી નહીં, તિર્યંચ ભી નહીં ઐસા ન જાના.

'**નારકકો આત્મા માનતા હૈ.**' નારકી નીચે હૈ ન? બહુત પાપ કિયે હોં, માંસ ખાયા, દારૂ પિયા, પરસ્ત્રીકા સેવન (કિયા). બહુત પાપ કરતા હૈ તો મરકર નરકમેં જાતે હૈં. નીચે નરક હૈ, હાં! હંબક નહીં. નીચે નરકગતિ હૈ. .. હજાર યોજન નીચે નારકી અસંખ્ય હૈં. અનંત બાર માંસ, દારૂ કા સેવન તો મરકર નરકમેં ગયા. તો ઐસા નરકકે ભવ ભી અનંત કિયે હૈં. સમજ મેં આયા? મનુષ્યપનાકા ભવ ભી અનંત કિયા. ઈસસે નારકીકા ભવ અનંત કિયા. અસંખ્યગુના અનંત. અનંત કિયા ઉસસે. ઔર ઉસસે દેવકા ભવ અસંખ્યગુના કિયા. અનંત અસંખ્યગુના. ઓહોહો..! વહાં સે મરકર આલુ-બટાટા, શક્કરકંદ, કંદમૂલ, પ્યાજ ઉસમેં જીવ હૈ. વહાં ગયા તો અનંત ભવ કિયે. સ્વર્ગકે ભવસે અનંત ભવ કિયે ઉસમેં. આહાહા..! યે ચાર ગતિકા જોડ, અનંતકાલ મેં અભી તક રહા ઉસકા. સમજમેં આયા?

કહતે હૈં, નર્કમેં ગયા તો, મૈં નારકી. આહાહા..! મુજે મારતે હૈં, પીટતે હૈં. યમ હોતા હૈ ન યમ? એક રોગી થા, એક આદમી બહુત રોગી (થા). ઉસકી સેવા કરનેવાલા બડા ભાઈ થા. તો અંડા, માંસ લાકર ખિલાતા થા. માંસકો ખિલાનેવાલા થા વહ મરકર નરકમેં ગયા. ઔર વહ માંસ જો ખાતા થા, લેકિન વહ ખિલાતા થા, વહ વહાં યમ હુઆ. નારકીમેં

યમ. દેવકા હોતા હૈ ન? યમ હોતા હૈ. તો યમ ઉસકો મારતા થા. તો કહતા હૈ કિ અરે..! મુજે? તેરે લિયે મૈંને પાપ કિયા થા. પાપ કિયા, મૈંને તેરે લિયે કિયા થા. મૈં તો પાપી હૂં. આહાહા..! સમજ મેં આયા? મારનેવાલા ઉસકો મારતા થા. આહાહા..! અરેરે..! તૂને મુજે પાપ કરવાયા, ખિલાયા. આહાહા..! જિસને ખિલાયા વહ મરકર નરકમેં ગયા. ઔર જિસને ખાયા વહ યમ હુઆ. યમ ઉસકો મારતા હૈ. દો ભાઈ. અનંત બાર હુઆ, ઇસમેં ક્યા બાત હૈ? અપની ચીજકી ખબર નહીં ઔર મિથ્યાત્વભાવસે સબ ભવ કિયે. મિથ્યાત્વભાવ છોડના ઔર અપને આત્માકા ભાન કરના. ઉસકા...

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)